

Danuta Bromowicz

Biblioteka Jagiellońska

e-mail: ujbromow@if.uj.edu.pl

**UDZIAŁ STUDENTÓW INSTYTUTU INFORMACJI NAUKOWEJ
I BIBLIOTEKOZNAWSTWA UNIwersYTETU
JAGIELLOŃSKIEGO PRZY ORGANIZACJI WYSTAW
W BIBLIOTECIE JAGIELLOŃSKIEJ W LATACH 1989–2003**
[PARTICIPATION OF THE STUDENTS OF THE INSTITUTE OF
INFORMATION AND LIBRARY SCIENCE, JAGIELLONIAN UNIVERSITY,
IN ORGANIZING EXHIBITIONS IN THE JAGIELLONIAN LIBRARY
(1989–2003)]

Abstrakt: Od 1989 r. studenci IINiB UJ uczestniczą w przygotowaniu wystaw organizowanych przez Bibliotekę Jagiellońską. Zapoczątkowali je pojedynczy studenci odbywający praktykę w BJ, a następnie studenci studiów dziennych – w ramach zajęć z *Wystawiennictwa*. Zajęcia te odbywały się prawie od początku istnienia Instytutu (wówczas jeszcze Katedry), ale dopiero w 1991 r. nabrały nieco innego charakteru, kiedy to nadarzyła się okazja połączenia teorii z praktyką i studenci sami zaczęli organizować wystawy prezentowane w BJ lub przyczyniać się do ich powstania. W artykule przypomniano te wystawy.

Abstract: The students of the LIS Institute of JU have taken part in preparing exhibitions organized in the Jagiellonian Library since 1989. It was started by individual students serving apprenticeship in the library and then continued by regular full-time students as a part of course called Exhibiting. To tell the truth, this course were offered at the very beginning of the Institute (at that time the Department) but its character changed significantly in 1991. Theory was compiled with practice and students started organizing exhibitions themselves (or contributing to their organizations). The author refers to those exhibitions.

* *
*

Zajęcia z „Wystawiennictwa i promocji” autorka tego artykułu zaczęła prowadzić w 1991 r. i są kontynuowane do dziś. Towarzyszyły one jednemu z przedmiotów wykładanych od wielu lat przez prof. Wandę Pindlową w IINiB UJ: „Podstawy z bibliotekoznawstwa i informacji naukowej”, a słuchaczami byli zarówno studenci studiów dziennych, jak i zaocznych.

W ramach tych zajęć oprócz zapoznania się z wiadomościami teoretycznymi związanymi z organizacją i techniką wystaw, studenci, w zależności od nadarzającej się okazji, mają możliwość uczestniczyć na żywo w przygotowaniu wystaw, gdyż zajęcia odbywają się w BJ – miejscu, gdzie kilkanaście razy w roku są organizowane i zmieniane wystawy.

Ten kontakt studentów z wystawami w BJ rozpoczął się w 1989 r., kiedy to padła propozycja, aby jedna ze studentek odbyła tam praktykę właśnie przy organizacji wystaw. Pierwsza wystawa, w której uczestniczyła jako współautorka scenariusza i jego współrealizatora, to „Książki i autorzy Szwajcarii romańskiej” (11.12.1989–25.01.1990)*. Wystawa usytuowana w holu głównym BJ zawierała 130 książek z zakresu językoznawstwa, literatury, sztuki. Została przygotowana we współpracy z Instytutem Francuskim w Krakowie.

Następna praktykantka miała okazję pomagać przy wystawie wykonanej z okazji „200-lecia Konstytucji 3 Maja” (27.03–10.05.1991), która towarzyszyła sesji naukowej zorganizowanej przez Instytut Historii UJ w marcu 1991 r. i została przeniesiona z Collegium Novum do BJ. Współuczestniczyła także w realizacji wystawy „Kazimierz Czachowski (1890–1948) i jego krąg” (11.04–11.05.1991). Wystawiano na niej rękopisy, książki, prace edytorskie i redakcyjne, publikacje prasowe, niepublikowane teksty przemówień i odczytów, korespondencję, bilety wizytowe, obrazy, fotografie, dokumenty, plakaty, mapy, medale, przedmioty osobistego użytku.

Pierwszą ekspozycją zorganizowaną w ramach zajęć z „Wystawiennictwa i promocji” dla studentów dziennych IV roku była wystawa „W świecie malarstwa i muzyki M.K. Čiurlionisa (1875–1911)”. Temat ten został wybrany przez studentów spośród kilku innych przez nich proponowanych, ponieważ miał swojego orędownika, który fascynował się tym tematem, przez wakacje przebywał na Litwie przemierzając ją śladami Čiurlionisa, posiadał dużo materiałów – ekspонатów, a poza tym wtedy właśnie przypadała osiemdziesiąta rocznica śmierci tego wybitnego litewskiego malarza, grafika i kompozytora. Studenci z zapałem w przeróżnych miejscach rozpoczęli poszukiwania innych jeszcze ekspонатów i na wystawie pokazali nie tylko książki, albumy, czasopisma, druki ulotne, ale również reprodukcje obrazów malarza, a także płyty z nagraniami jego muzyki. Inicjator wystawy samodzielnie przygotował informator o wystawie. Choć gościła ona w holu głównym BJ, nie zabrakło na niej Księgi pamiątkowej, gdzie odwiedzający wpisali miłe wrażenia odniesione z tej wystawy. Wystawa była czynna od 15.05–30.07.1991 r.

Ponieważ wystawa cieszyła się popularnością, w następnym roku padła propozycja o przeniesienie do sali wystawowej. Z taką też prośbą udałam się do ówczesnego Dyrektora BJ, niepewna, jaki będzie wynik tej rozmowy. Miło mi było jednak usłyszeć, że przygotowywane przez studentów wystawy są dobrze odbierane i Dyrektor zezwala na zarezerwowanie sali. I tak w drugim semestrze roku akademickiego 1991/1992 przystąpiłam ze studentami do realizacji wystawy „Świat naszych pradabek”. Studentki były zainteresowane tematem i chciały poznać, jakie wykształcenie i jakie „możliwości życiowe” miały ich babki przed stu laty. Wertowały książki z tego okresu, czasopisma, wynajdywały różne dokumenty, fotografie, ilustracje, powyciągały z rodzinnych kufrów i zakamarków przeróżne rzeczy z epoki. Wystawa naprawdę pięknie i starannie przygotowana trwała od 21–27.05.1992 r., zbyt krótko jednak jak na włożony w nią wysiłek.

W następnym roku studenci zrealizowali wystawę „Nowoczesne pojazdy naszych dziadków”. Trwała ona od 2 do 30.06.1993 r. Tutaj udzielili pomocy i porady prawdziwi fachow-

* Daty umieszczone w nawiasach po tytułach wystaw oznaczają czas trwania wystawy.

cy: Automobilklub Krakowski oraz Krakowski Klub Cyklistów i Motocyklistów, Archiwum Polskich Kolei Państwowych i indywidualni specjaliści w tej dziedzinie. Powstała z tego bardzo pouczająca wystawa, a obrazowały ją unikatowe książki, czasopisma, fotografie, obrazy, mapy, reklamy, a nawet wypożyczono nam prawdziwy motocykl sprzed drugiej wojny światowej. W Księdze pamiątkowej pozostał m.in. taki wpis:

Dziękujemy za tę wystawę. Cieszymy się, że tematyka komunikacyjna znalazła uznanie w szacownych murach Uniwersytetu Jagiellońskiego. Dziękujemy za trud i wysiłek, bo wiemy jak trudno zdobyć ciekawe i dawne eksponaty. Do kolejnej wystawy, która oby była, deklarujemy własne zbiory.

Wystawa ta nie tylko zyskała uznanie, ale i pobudziła też innych do działania.

„Piśmiennictwo Kraju Środka” (26.05–30.06.1994) to ekspozycja, która połączyła uczestników międzywydziałowego lektoratu chińskiego ze studentami bibliotekoznawstwa i informacji naukowej naszej uczelni. Ci pierwsi wykazali swoje umiejętności w zakresie znajomości języka i kultury chińskiej, drudzy wyszukali w zbiorach BJ najstarsze relacje w języku polskim o tym odległym i egzotycznym kraju, wykazując dużą umiejętność w posługiwaniu się bibliografiami i znajomością warsztatu informacyjnego. Oprócz tego na tej wystawie można było podziwiać wspaniałe druki litograficzne – zabytki piśmiennictwa chińskiego z XIX w. przechowywane w zbiorach BJ, a także wyroby rzemiosła artystycznego wypożyczone z Muzeum Narodowego w Krakowie – Oddział Szołayskich oraz z Muzeum Etnograficznego w Krakowie.

Inną ekspozycją przygotowaną przez studentów była wystawa „Język i literatura Afryki Zachodniej” (18.04–14.08.1996). Pokazano na niej przekłady z literatury pięknej (książki i czasopisma), między innymi utwory Wole Soyinki – laureata Nagrody Nobla. Wystawa ta towarzyszyła innej – „Hausawa da makwabtansu. Hausańcy i ich sąsiedzi. Kultura ludów Afryki Zachodniej”, która ze względu na cenne eksponaty, trwała nieco krócej.

„It all started 25 years ago...Institute of Librarianship and Information Science of The Jagiellonian University” – to wystawa w j. angielskim, która trwała od 24 do 26.01.2000 r. i została przygotowana z okazji Międzynarodowego Sympozjum na temat Bibliotek i Informacji Naukowej BOBCATSSS – ACCESS 2000, zorganizowanego przez Royal School of Library and Information Science z Danii oraz Instytutu IBiN UJ. Ukazano w niej historię i działalność Instytutu INiB UJ od chwili powstania aż po dzień dzisiejszy.

Wystawą odmienną od przedstawionych powyżej wystawą była „Książka niekonwencjonalna” (28.03–15.04.2003) – prezentująca postery wykonane przez studentów III roku Instytutu INiB UJ pod kierunkiem Danuty Bromowicz. Postery, jakie wykonali studenci, pięknie obrazowały tendencje we współczesnej formie książek. Wystawa ta została powtórzona podczas IX Międzynarodowej Konferencji Naukowej zorganizowanej w dniach 2–3 czerwca 2003 r. przez Instytut INiB UJ na III Kampusie, a w dniach od 31 maja do 5 czerwca 2004 r. podczas X Konferencji pokazano tamże postery wykonane przez studentów IINiB UJ w latach 1996–2003.

Inne wystawy, w jakich studenci uczestniczyli, wykonując prace pomocnicze, to np.: „Kongres Stanów Zjednoczonych. Władza Ustawodawcza” (4–31.07.1991); „Stanisław Vincenz – Piewca Huculszczyzny” (12.12.1991–7.01.1992); „Lithuanica w zbiorach Biblioteki Jagiellońskiej” (25.02–25.03.1993); „Hungarica w Krakowie” (27.10–16.11.2000).

Początkowo zajęcia z „Wystawiennictwa i promocji” trwały jeden semestr (30 godzin lekcyjnych). W ostatnich latach ilość godzin przeznaczona na „Wystawiennictwo i promocję” uległa zmniejszeniu, zostały ograniczone do 15 godzin na studiach dziennych i 10 go-

dzin na studiach zaocznych, w związku z tym studenci nie mają okazji, jak dotychczas, uczestniczyć aktywnie w realizacji wystaw, zawsze jednak oglądają wystawy, które są czynne w okresie, kiedy mają zajęcia. Omawiany jest wtedy sposób ich realizacji i wszelkie problemy związane z wykonawstwem. Aby jednak poznać trud związany z powstawaniem wystaw, studenci przygotowują ogólne scenariusze koncepcyjne wystaw o dowolnie wybranym przez siebie temacie lub piszą recenzję z wybranej przez siebie wystawy, niekoniecznie zorganizowanej przez BJ. Poznają też specyfikę przygotowywania scenariuszy. Wtedy jeden z uczestników rysuje ogólny plan aktualnej wystawy, a pozostali studenci mają za zadanie opisać zawartość poszczególnych gablot i zaznaczyć położenie poszczególnych eksponatów (w formie pisemnej i graficznej). Tak w ciągu niewielkiej ilości czasu tworzony jest scenariusz wystawy. W ten sposób powstały np. scenariusze takich wystaw, jak: „130 lat wydawnictwa WAM – najstarszego wydawnictwa katolickiego w Polsce” (17.10–18.11.2002), „Nagroda Kościelskich i jej laureaci” (10.10–7.11.2003), „Przyjmij ją wdzięcznym sercem. Książki z londyńskiej kolekcji Juliusza Englerta. Dar dla BJ” (17.10–7.11.2003), „Wychodźstwo z Galicji. Kraków centrum organizacji ruchu emigracyjnego na przełomie XIX i XX w.” (25.11–19.12.2003 i 5–15.01.2004).

Innym zadaniem, jakie wykonują studenci, jest napisanie recenzji z obejrzonej wystawy. Ostatnio jedna ze studentek, zamiast pisemnej recenzji, wyraziła chęć wykonania dokumentacji wideo z wystawy, co zostało zaakceptowane. Od początku prowadzenia zajęć studenci bowiem poznają różne typy wystaw właśnie z taśm wideo, a więc praca tej studentki okazała się bardzo przydatna, gdyż będzie materiałem dydaktycznym dla jej młodszych kolegów. W przyszłości studenci zapewne zechcą wykonać dokumentację wystawy np. cyfrowym aparatem fotograficznym lub utrwalić ją w innych nowoczesnych technikach.

W 2002 r. na Wydziale Zarządzania i Komunikacji Społecznej, w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa UJ została obroniona praca Małgorzaty Janik, „Promocja książki i biblioteki przez wystawiennictwo na przykładzie działalności wystawienniczej Biblioteki Jagiellońskiej”, Kraków 2002, 388 ss. Opiekunem pracy była dr hab. Maria Kocójowa. Jak pisze Autorka w abstrakcie:

Praca jest podsumowaniem doświadczeń Biblioteki Jagiellońskiej w zakresie systematycznej działalności wystawienniczej i stanowi *case study* tej działalności. Przeprowadzono analizę 20 lat tejszej działalności (166 ekspozycji zorganizowanych na terenie Biblioteki w latach 1982–2002). Jest pierwszym tego rodzaju opracowaniem działalności wystawienniczej Biblioteki Jagiellońskiej, opartym w znacznym stopniu na materiale źródłowym. W opracowaniu ukazano warunki i problemy związane z realizowaniem wystaw w dużej bibliotece naukowej. Szczególną uwagę zwrócono na promocyjną rolę ekspozycji. Starano się wskazać, jakie środki i działania służyły promocji wystaw, a pośrednio biblioteki. Badano również odbiór i opinie zwiedzających na temat wystaw w oparciu o wywiady i analizę ksiąg gości.

W pracy tej wyodrębniono cztery rozdziały: „Promocja książki i biblioteki: analiza pojęciowa”; „Organizacja i zarządzanie wystawami w bibliotece”; „Działalność wystawiennicza w BJ 1982–2002. Analiza materiałów źródłowych i bazy danych”; „Recepcja wystaw w Bibliotece Jagiellońskiej”. Tę część pracy zamykają „Wnioski końcowe”. Poza tym został wykonany „Indeks nazwisk”; „Spis wykorzystanych źródeł i opracowań”; „Wykaz wystaw zorganizowanych w Bibliotece Jagiellońskiej w latach 1982–2002 sporządzony na podstawie baz danych”. Do pracy dołączono dziewięć aneksów. Aneks dziewiąty to „Baza danych Wystawy w Bibliotece Jagiellońskiej 1982–2002”, łącznie z CD-Romem.

Praca ta w sposób wnikliwy oddaje problematykę związaną z wystawami w BJ. Autorka poświęciła wiele czasu, aby poznać ich charakter i specyfikę. Nie było to łatwe, gdyż zamieszczane w Biuletynie Biblioteki Jagiellońskiej sprawozdania roczne dość sucho infor-

mują o zaistniałych ekspozycjach. Większość informacji jest przechowywana w „roboczym archiwum wystawowym” oraz zachowana w pamięci osoby piastującej samodzielne stanowisko ds. wystaw, a piszącej te słowa. Pisząca te słowa nosiła się z zamiarem podsumowania swojej działalności wystawowej w formie pisemnej, lecz przypuszczalnie nie doszłoby do tego ze względów czasowych. Praca przy wystawach w BJ, tak jak jest dotychczas organizowana, pochłania więcej czasu, niż jest na to przeznaczone. Dlatego należy docenić, że Instytut INiB UJ był inicjatorem tego tematu, a wykonawcą osoba solidna, dzięki której uporowi ta praca powstała. Dobrze się też stało, że jej autorem jest osoba, która mogła spojrzeć na tę działalność w sposób obiektywny. Czytając ponownie po dwóch latach tę pracę stwierdzam, że nie straciła ona na swojej wartości.

Reasumując, stwierdzam, że studenci Instytutu INiB UJ w okresie 1989–2003 mieli możliwość uczestniczenia w wystawach organizowanych w BJ zarówno podczas zajęć z „Wystawiennictwa i promocji”, jak i odbywanych praktyk, w czasie których mieli także możliwość zapoznania się z organizacją i działalnością BJ. W tym okresie czasu w BJ odbyło się około 130 wystaw, z tego studenci w różny sposób uczestniczyli w około 25 wystawach. Wyraziło się to nie tylko w oglądaniu wystaw w ramach zajęć z „Wystawiennictwa i promocji” i spotykaniu studentów już później na sali wystawowej, kiedy to nie wchodziło w zakres ich obowiązków. Wykonali kilka samodzielnych wystaw pod kierunkiem prowadzącej zajęcia, pomagali przy przygotowaniu scenariusza, realizowali go, przygotowywali ogólny scenariusz koncepcyjny wystawy, przedstawiali pisemną recenzję, sporządzali dokumentację. Wydaje mi się więc, że BJ jest dobrym miejscem do prowadzenia tego rodzaju zajęć. Korzyść jest obopólna – studenci mają możliwość spożytkowania nabytych umiejętności w toku normalnej pracy, a także przez realizację wystawy wzbogacenia swoich wiadomości, a Biblioteka Jagiellońska otrzymuje tak przydatną i fachową pomoc podczas realizacji wystaw, w których oni uczestniczą.

WYKORZYSTANE ŹRÓDŁA I OPRACOWANIA

Archiwum Danuty Bromowicz w BJ.

Janik, M. (2002). *Promocja książki i biblioteki przez wystawiennictwo na przykładzie działalności wystawienniczej BJ*. Praca magisterska pod kierunkiem dr hab. Marii Kocójowej. Kraków: Instytut INiB UJ, 388 ss.